



Briuselis, 2014 02 06
COM(2014) 61 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Reglamento (ES) Nr. 472/2013 taikymo

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Reglamento (ES) Nr. 472/2013 taikymo

1. ĮVADAS

Ekonomikos ir finansų krizė atskleidė nemažai ES ekonomikos valdymo ir priežiūros trūkumų. Dauguma priežiūros problemų veiksmingai sprendžiamos sukūrus Europos ekonominės politikos koordinavimo semestrą ir priėmus šešis teisės aktus, žinomus kaip „šešių dokumentų rinkinys“. Tačiau, turint omenyje didesnę tikimybę, kad ekonominė ir biudžeto politika bendros valiutos zonoje gali lemti esminį šalutinį poveikį, vis dėlto reikalingos veiksmingesnės priemonės. Todėl teisės aktų leidėjas priėmė reglamentus (ES) Nr. 472/2013 ir (ES) Nr. 473/2013¹. Reglamente (ES) Nr. 472/2013 nustatyti konkretūs procesai, susiję su griežtesne euro zonos valstybių narių priežiūra įgyvendinant programą ir po programos įgyvendinimo, įforminant tai, kas anksčiau buvo vykdoma *ad hoc* pagrindu, ir susiejant finansinę pagalbą su Sutarties sistema, susijusia su valstybių narių ekonominės politikos koordinavimu. Šie vadinamieji dviejų dokumentų rinkinio reglamentai įsigaliojo 2013 m. gegužės 30 d.

Reglamente (ES) Nr. 472/2013 (toliau – reglamentas) nustatytos griežtesnės priežiūros, makroekonominio koregavimo programų ir priežiūros po programos įgyvendinimo taisyklės, pagal kurias Komisija ir Taryba gali vykdyti konkrečiu atveju tinkamą priežiūrą ir kurios papildė kitus esamus daugiašalės priežiūros procesus. Taip jos gali padaryti išvadą, kad valstybė narė turi imtis tolesnių priemonių, kad būtų atsižvelgta į tos valstybės narės keliamą ypatingą riziką finansiniam stabilumui euro zonoje; minėtomis priemonėmis būtų siekiama greitai atkurti tvirtą ekonominę ir finansinę padėtį ir, jei reikia, atkurti valstybės narės gebėjimą visiškai finansuoti savo poreikius finansų rinkose.

Reglamentas buvo priimtas siekiant suderinti dabartinę praktiką, taikomą įgyvendinant finansinės pagalbos programas euro zonos valstybėse narėse, su Sutarties institucine sistema ir kartu užtikrinti, kad minėti principai būtų geriau taikomi visose valstybėse narėse. Stebėsenos ir priežiūros intervencijos laipsnis priklausys nuo atitinkamos valstybės narės finansinės padėties rimtumo. Reglamente taip pat numatyta leisti supaprastinti sutampančias ataskaitų teikimo prievoles konkrečiais atvejais, kai valstybei narei teikiama finansinė pagalba.

Pagal reglamento 19 straipsnį Komisija iki 2014 m. sausio mėn., o po to kas penkerius metus Europos Parlamentui ir Tarybai teikia šio reglamento taikymo ataskaitą, prie kurios prideda, kai tinkama, pasiūlymą šį reglamentą iš dalies keisti. Šioje ataskaitoje, *inter alia*, įvertinama: a) šio reglamento veiksmingumas; b) pažanga, padaryta siekiant užtikrinti glaudesnę valstybių narių ekonominės politikos koordinavimą ir tvirtą ekonominės veiklos rezultatų konvergenciją laikantis SESV; c) šio reglamento indėlis siekiant Sąjungos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijos tikslų.

¹ OL L 140, 2013 5 27.

Reikėtų pažymėti, kad šio reglamento peržiūra siekiama apžvelgti jo įgyvendinimą nuo jo įsigaliojimo dienos. Šioje peržiūroje pateikta informacija apie ekonominę valstybių narių pažangą, padarytą vykdant programą, nėra skirta nei dubliuoti, nei įtraukti reguliarių misijos peržiūrų, atliekamų pagal šias programas.

Reglamentas galioja dar tik labai trumpą laiką, todėl šiuo metu daug ko negalima įvertinti arba vertinimas gali būti neišsamus. Peržiūrint šešių ir dviejų dokumentų rinkinių teisės aktus 2014 m. pabaigoje, bus galima atlikti išsamesnį ir gilesnį reglamento veiksmingumo vertinimą.

2. REGLAMENTO (ES) Nr. 472/2013 TAIKYMAS

2.1. Reglamento įgyvendinimas

Reglamento 2 straipsnio 5 dalies ir 7 straipsnio 12 dalies nuostatomis Komisija įpareigojama informavimo tikslais paskelbti du finansinės pagalbos priemonių sąrašus: i) prevencinio pobūdžio priemonių sąrašą ir atskirai ii) priemonių, kurioms pagal Europos stabilumo mechanizmo (ESM) taisyklės nereikalaujama taikyti makroekonominio koregavimo programos, sąrašą. 2013 m. spalio mėn. Komisija priėmė minėtą komunikatą².

Nuo reglamento įsigaliojimo jokiai euro zonos valstybei narei dar nebuvo taikyta griežtesnė priežiūra pagal 2 straipsnį ir jokia ne euro zonos valstybė narė dar nesudarė naujos makroekonominio koregavimo programos.

Tačiau pagal reglamento 16 straipsnį valstybėms narėms, jo įsigaliojimo dieną gaunančioms finansinę pagalbą, taikomos reglamento taisyklės. Vadinasi jos taikomos toms euro zonos valstybėms narėms, kurioms finansinės pagalbos priemonė buvo taikoma 2013 m. gegužės 30 d.

Reglamento įsigaliojimo metu Graikija, Airija, Portugalija, Ispanija ir Kipras gavo finansinę pagalbą iš vienos ar kelių kitų valstybių narių, EFSM, ESM, EFSF ar kitos susijusios tarptautinės finansų institucijos, kaip antai TVF. Pagal šį reglamentą buvo priimti nauji sprendimai, kuriais koreguojamos galiojančios makroekonominio koregavimo programos.

Keturios valstybės narės gauna finansinę pagalbą, susietą su makroekonominio koregavimo programa, o tai reiškia, kad joms taikomas reglamento 7 straipsnis.

Graikija

Graikija sudarė dvi ekonominio koregavimo programas. Pirmoji buvo išsamiai aprašyta 2010 m. gegužės 26 d. Tarybos sprendime 2010/320/ES ir vėliau keletą kartų iš dalies pakeista. Antroji ekonominio koregavimo programa buvo įgyvendinta 2011 m. liepos 12 d. Tarybos sprendimu 2011/734/ES su paskutiniais pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimu 2013/6/ES³.

Airija

Airijos ekonominio koregavimo programa buvo įgyvendinta 2011 m. vasario mėn. Tarybos sprendimu 2011/77/ES. 2013 m. liepos 9 d. atnaujinta makroekonominio koregavimo

² OL C 300, 2013 10 16.

³ OL L 48, 2013 2 21.

programa buvo priimta pagal reglamento 7 straipsnio 5 dalį Tarybos įgyvendinimo sprendimu 2013/373/ES⁴.

Portugalija

Portugalijos ekonominio koregavimo programa buvo įgyvendinta 2011 m. gegužės 20 d. Tarybos sprendimu 2011/344/ES. Pagal reglamento 7 straipsnio 5 dalį Tarybos įgyvendinimo sprendimu 2013/375/ES⁵ 2013 m. liepos 9 d. buvo priimta atnaujinta makroekonominio koregavimo programa.

Kipras

Kipro ekonomikos koregavimo programa buvo įgyvendinta 2013 m. balandžio 23 d. Tarybos sprendimu 2013/236/ES prieš pat reglamento įsigaliojimą. Siekiant aiškumo ir teisinio tikrumo, makroekonominio koregavimo programa nuo tada tvirtinama pagal reglamento 7 straipsnio 2 dalį 2013 m. rugsėjo 13 d. Tarybos sprendimu 2013/463/ES⁶.

Ispanijai teikiama finansinė pagalba, skirta finansų įstaigų kapitalo restruktūrizavimui. Tai reiškia, kad reglamento makroekonominio koregavimo programos nuostatos Ispanijai netaikomos. Tačiau, kai tik baigsis dabartinė finansinės pagalbos programa, Ispanijai bus taikoma priežiūra po programos įgyvendinimo pagal reglamento 14 straipsnį.

2.2. Reglamento veiksmingumas

Pagrindinis reglamento tikslas – stiprinti valstybių narių, kurios patiria arba gali patirti rimtų finansinio stabilumo problemų, stebėseną ir priežiūrą. Juo siekiama įdiegti skaidrius, veiksmingus, sklandžius ir nuspėjamus priežiūros procesus valstybėms narėms, kurioms taikoma griežtesnė priežiūra, makroekonominio koregavimo programa ir priežiūra po programos įgyvendinimo.

Reglamentas galioja nuo 2013 m. gegužės 30 d. Dėl tokio trumpo laikotarpio ypač sunku įvertinti reglamento veiksmingumą, nes per jį surinkta nedaug duomenų, kuriais būtų galima šį vertinimą paremti.

Visų pirma daugelis reglamento nuostatų yra susijusios su laikotarpiu, kuriuo programos rengiamos ir derinamos. Pagal esamas programas šie laikotarpiai truko iki reglamento įsigaliojimo. Todėl šių ankstesnių etapų atžvilgiu reglamento veiksmingumo negalima įvertinti pagal 19 straipsnį.

Be to, neįmanoma įvertinti reglamento veiksmingumo griežtesnės priežiūros atžvilgiu, nes griežtesnė priežiūra dar nebuvo taikoma jokiai euro zonos valstybės narei. Dėl šių pačių priežasčių dar negalima įvertinti reglamento veiksmingumo priežiūros po programos įgyvendinimo atžvilgiu.

Šiuo laikotarpiu veiksmingumą galima vertinti tik esamų makroekonominio koregavimo programų atžvilgiu. Jų paskirtis – greitai atkurti tvirtą ir tvarią ekonominę bei finansinę padėtį ir valstybės narės gebėjimą visiškai finansuoti savo poreikius finansų rinkose. Iki šiol esamomis makroekonominio koregavimo programomis pavyko pasiekti šio reglamento tikslų.

⁴ OL L 191, 2013 7 12.

⁵ OL L 192, 2013 7 13.

⁶ OL L 250, 2013 9 20.

Tačiau vykdomos Graikijos, Portugalijos ir Kipro programos suteiks svarbių duomenų ir faktų, kurie per kitą peržiūrą leis įvertinti veiksmingumą. Panašiai bus Airijos ir Ispanijos pasitraukimas iš finansinės pagalbos programų suteiks naujų duomenų, kuriais remiantis vėliau bus galima išsamiau įvertinti priežiūros po programos įgyvendinimo veiksmingumą.

Atidi visos euro zonos valstybių narių stebėseną padės nedelsiant spręsti bet kokias galimas problemas dėl nestabilumo ir išvengti neigiamo poveikio išplitimo EPS arba visoje Sąjungoje.

2.3. Pažanga, padaryta užtikrinant glaudesnę valstybių narių ekonominės politikos koordinavimą ir tvarią ekonominės veiklos rezultatų konvergenciją laikantis SESV

Reglamentas (ES) Nr. 473/2013 ir šešių dokumentų rinkinio teisės aktai bus vertinami 2014 m. atliekant peržiūrą. Tikimasi, kad vykdant šią peržiūrą bus išsamiau apžvelgta pažanga, pasiekta koordinavimo ir konvergencijos srityje.

Reglamente (ES) Nr. 472/2013 nustatyta euro zonos valstybių narių, patiriančių didelių sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ekonominės ir biudžeto priežiūros griežtinimo sistema. Be kitų dalykų, ja užtikrinamas glaudesnis makroekonominio koregavimo programas vykdančių valstybių narių koordinavimas ir nustatoma bendra priežiūros po programos įgyvendinimo sistema.

Be to, reglamente numatyta griežtesnė ekonominė priežiūra siekiant užtikrinti ekonominės politikos – visų pirma Sąjungos daugiašalės priežiūros sistemos, kaip nustatyta SESV, ir galimų politikos sąlygų, susijusių su finansine pagalba, – nuoseklumą ir išvengti ataskaitų teikimo prievolės dubliavimo. Tuo tikslu į reglamentą įtrauktos išlygos dėl suderinamumo su Stabilumo ir augimo paktu, su Reglamentu (ES) Nr. 1176/2011⁷ ir su kai kuriomis Reglamento (ES) Nr. 473/2013⁸ nuostatomis. Euro zonos valstybės narės, kurioms taikomas šis reglamentas, yra atleistos nuo kai kurių įpareigojimų siekiant išvengti ataskaitų teikimo prievolės dubliavimo.

Šiame reglamente nėra pereinamojo laikotarpio nuostatų valstybėms narėms, kurios pasitraukia iš programos ir nebegauna atitinkamos finansinės pagalbos (pvz. Airija) per metinį makroekonominės priežiūros ciklą. Siekdama sklandžios tų valstybių narių visiškos reintegracijos į ekonominio koordinavimo mechanizmus, Komisija nedelsdama pradės taikyti standartines priežiūros priemones valstybėms narėms, kurios jau sėkmingai įgyvendino ekonominio koregavimo programas.

⁷ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

⁸ Tačiau Reglamento (ES) Nr. 473/2013 1–5 ir 13–18 straipsniai netaikomi.

3. PAŽANGOS ĮVERTINIMAS ATSIŽVELGIANT Į EKONOMINES SĄLYGAS

Turint omenyje tai, kad Reglamentas (ES) Nr. 472/2013 įsigaliojo visai neseniai, jo įgyvendinimo poveikį ekonominėms sąlygoms vertinti dar per anksti.

Visos valstybės narės, kurioms taikomas reglamentas, įgyvendino struktūrines reformas, skirtas pažeidžiamumo ir finansinio nestabilumo šaltiniams šalinti. Airijos ir Kipro problemos daugiausia kilo bankų sektoriuje. Airija atitinkamai pertvarkė šį sektorių, restruktūrizavo gyvybingų bankų kapitalą ir likvidavo negyvybingus bankus, o šiuo metu vykdo griežtą testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kad tinkamai įvertintų turto portfelius. Kipre taip pat buvo vykdomas bankų restruktūrizavimas ir likvidavimas, taip pat skubus išankstinis įsiskolinimo mažinimas. Be to, abi šalys ir toliau tęsia darbo ir produktų rinkų reformas. Darbo rinkų reformos taip pat apima darbo vietų kūrimo veiksmų plano ir švietimo ir mokymo programų reformų įgyvendinimą Airijoje ir darbo užmokesčio indeksavimo privačiajame sektoriuje sustabdymą iki 2014 m. Kipre. Produktų rinkų reformos, be kita ko, apima privatizavimo programas įvairiuose energetikos ir transporto sektoriuose ir konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimą (Airija). Be to, abi šalys ėmėsi vykdyti ir tebevykdo reformas, skirtas viešiesiems finansams konsoliduoti ir finansiniam spaudimui mažinti.

Graikija įgyvendino išpūdingą fiskalinį konsolidavimą ir esmines darbo ir produktų rinkų reformas, pavyzdžiui, sumažino formalumus, kuriuos reikia atlikti norint pradėti naują verslą, ir supaprastino licencijavimo procedūras, taip pat vykdė pensijų, sveikatos priežiūros ir mokesčių sistemų reformas, siekdama skatinti koregavimą, konkurencingumą ir augimą. Susirūpinimą tebekelia didelė valstybės skola, struktūrinis nelankstumas ir apsunkinantys instituciniai susitarimai.

Galiausiai Portugalijoje buvo daug struktūrinio nelankstumo, o valstybės skola pasiekė aukštą lygį. Šiems nestabilumo šaltiniams šalinti buvo įgyvendinti keli reformų paketai. Pavyzdžiui, buvo sumažintos bedarbio pašalpų normos, vykdomos privatizavimo programos, didinama konkurencija mažmeninės prekybos sektoriuje ir mažinamos kliūtys teikti profesionalias paslaugas. Be to, buvo išplėsta PVM bazė ir panaikintos kelios pajamų mokesčio lengvatos.

Išsamų ir nuodugnų padėties programos šalyse vertinimą galima rasti išvykstamųjų patikrinimų rezultatuose, paskelbtuose *European economy* ir taip pat pateiktuose Europos Komisijos svetainėje adresu

http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/index_en.htm.

4. IŠVADA

Šiame komunikate aprašomi kai kurie esminiai dviejų dokumentų rinkinio Reglamento (ES) Nr. 472/2013 aspektai. Didelio užmojo fiskalinis konsolidavimas kartu su plataus masto struktūrinėmis reformomis ir finansų sektoriaus sutvarkymas, pasinaudojus išorės finansine pagalba – dažniausiai pagal makroekonominio koregavimo programas – padėjo suvaldyti suirutę finansų rinkoje ir galiausiai stabilizuoti rinkas.

Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija laikosi nuomonės, kad Reglamentas (ES) Nr. 472/2013 iki šiol yra tinkamas pagrindas griežtesnei stebėsenai ir priežiūrai, taikomai euro zonos valstybėms narėms, patiriančioms arba galinčioms patirti rimtų finansinio stabilumo sunkumų.

Atrodo, kad dviejų dokumentų rinkinio ir juo priimtų procedūrinių normų nuostatos leidžia taikyti labiau suderintą tvarką visose euro zonos valstybėse narėse. Tačiau, kaip paaiškinta šiame komunikate, per tą trumpą laiką, kurį galioja šis reglamentas, gauta nedaug duomenų, kuriais būtų galima pagrįsti šį vertinimą. Pavyzdžiui, griežtesnė priežiūra dar turi būti išbandyta, tačiau reglamentu sukuriama sistema, kuri turėtų sudaryti sąlygas atidžiau stebėti euro zonos valstybes nares, kurioms gresia finansiniai sunkumai arba kuriuos jų patiria. Priežiūra po programos įgyvendinimo taip pat dar turi būti išbandyta.

Sisteminis ir nuodugnus įvertinimas, paremtas įgyta patirtimi, bus atliktas per kitą šio reglamento peržiūrą, kuri bus vykdoma kartu su Reglamento (ES) Nr. 473/2013 ir šešių teisės aktų rinkinio peržiūra.